

VERDER LEZEN

Wie zich verder in het onderwerp wil verdiepen kan daarvoor – naast de in de noten genoemde literatuur – ook bij de navolgende werken terecht. Vermelding in deze lijst impliceert niet dat schrijver dezes het met alle in deze werken geuite standpunten eens is.

Abelow, Benjamin, *How the West brought War to Ukraine: Understanding how U.S. and NATO policies led to crisis, war and the risk of nuclear catastrophe* (Great Barrington, Massachusetts 2022). – Kort, maar belangwekkend essay, geheel en al gewijd aan de oorlog in Oekraïne, met een vergelijkbare strekking als het onderhavige boek. Daarnaast bevat dit essay verschillende nieuwe gegevens en gezichtspunten, onder andere over de gebeurtenissen die aanleiding werden tot de russische invasie van februari 2022. – De integrale tekst van dit essay is te raadplegen via: *How the West Brought War to Ukraine*. Medium.com. Zie ook: Spezial-Ausgabe: «Wie der Westen den Krieg in die Ukraine brachte». Die Weltwoche, 17 november 2022.

Brzezinski, Zbigniew, *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives* (New York ²2016; duitse uitgave: *Die einzige Weltmacht* (Rottenburg am Neckar ⁶2019)). – Klassieker op het gebied van de geopolitieke aspiraties van de VS van de adviseur van o.a. Jimmy Carter en Barack Obama. – Zoals de auteur in dit boek uiteenzet streven de VS er vooral naar om via de macht over het zogeheten euraziatische continent mondiale hegemonie te verwerven. Daarbij is het, als enige overgebleven supermacht na de val van de Sovjet-Unie, voor de VS vooral zaak om te voorkomen dat een nieuwe rivaal opkomt of een rivaliserende coalitie ontstaat. Oekraïne speelt hierbij als ‘pivotland’ (‘draaipunt’) een cruciale rol, want mét Oekraïne kan Rusland volgens Brzezinski zijn positie als wereldmacht herwinnen, terwijl het zonder Oekraïne hooguit een regionale euraziatische regionale grootmacht kan zijn. – Onmisbare

lectuur voor wie de huidige wereldsituatie wil begrijpen. – Helaas is dit in 1997 verschenen werk thans enigszins gedateerd en kan het geen antwoord geven op tal van dringende actuele vragen.

Engdahl, F. William, *Krieg in der Ukraine. Die Chronik einer geplanten Katastrophe* (Rottenburg am Neckar 2022). – Reeks essays van eind 2013, begin 2014, waarin de toenmalige ontwikkelingen in Oekraïne op de voet worden gevolgd, met o.a. speciale aandacht voor de rol van de VS en van ultranationalistische kringen bij deze gebeurtenissen. – Zeer ontvallend boek vol belangwekkende feiten, dat het huidige beeld over de oorlog volledig op zijn kop zet. – Net als *The Grand Chessboard* van Brzezinski een *must* voor de in de geopolitiek geïnteresseerde leek. – Overigens geldt ook voor dit boek dat het enigszins gedateerd is. Weliswaar verscheen eind 2022 een nieuwe uitgave, maar deze is niet geactualiseerd. – De opstellen uit dit boek zijn oorspronkelijk in het engels geschreven, maar voor zover valt na te gaan, zijn deze alleen in het Duits in boekvorm verschenen. Wel zijn met enig zoeken op het internet enkele afzonderlijke opstellen in het engels te vinden.

Flottau, Renate, **Follath**, Erich, **Klußmann**, Uwe, **Mascolo**, Georg, **Mayr**, Walter & **Neef**, Christian, *Die Revolutions-GmbH*. Der Spiegel, № 46, 14 november 2005, 178–199. – Lang, zeer goed gedocumenteerd artikel vol bijzonderheden over de betrokkenheid van jonge, door de VS ondersteunde ‘beroepsrevolutionairen’ bij de volksopstanden in resp. Servië (2000), Georgië (‘Rozenrevolutie’ van 2003) en Oekraïne (‘Oranjerevolutie’ van 2004), waarbij in alle gevallen het zittende regime ten val werd gebracht. – Ten eerste aanbevolen voor wie meer wil weten over de verborgen politieke machinaties van de VS.

—, *Die Revolutions-GmbH II*. Der Spiegel, № 47, 21 november 2005, 184–194. – Vervolg van het vorige artikel, met als onderwerp de – mislukte – revoluties in Kirgizië en Azerbeidzjan in resp. 2004 en 2005 en de oppositionele jeugdbeweging *Zoëbr* (witruussisch voor ‘wisent’ of ‘europese bizon’) in Belarus.

Friedman, George, *The Next Decade* (New York 2011), met name hoofdstuk 8: ‘The Return of Russia’. – In dit hoofdstuk schetst Friedman

de geopolitieke ontwikkelingen sinds de val van de Muur in 1989, met speciale aandacht voor de betrekkingen tussen Rusland en de VS en de – deels tegengestelde – belangen van beide grootmachten, o.a. aangaande Europa en de EU, Duitsland voorop (zie ook Bijlage II). – Zeer verhelderend om de huidige politieke situatie, en met name de oorlog in Oekraïne, door Friedman de ‘sleutel tot de russische nationale veiligheid’ genoemd, te begrijpen.

Haar, ter, Marie-Thérèse, *Rusland en het Westen: Zijn zij nou gek of zijn wij het?* (Deventer ³2022). – Vlot geschreven en levendig verslag over de ontwikkelingen in Rusland sinds de val van de Muur, met een apart hoofdstuk over Oekraïne en Belarus. Net als diverse andere hier genoemde auteurs hekelt de schrijfster de eenzijdigheid en vooringenomenheid van de westerse berichtgeving en benadrukt zij de noodzaak tot dialoog en wederzijds begrip. Een leven lang woonachtig in zowel Nederland als Rusland en Oekraïne kent de schrijfster beide werelden uit eigen ervaring, hetgeen het boek een duidelijke meerwaarde geeft, terwijl zij daarnaast over een zeer gedegen kennis beschikt. – Zeer lezenswaardig. Doordat de bronverwijzingen ontbreken, kan de lezer de uitspraken in het boek helaas niet verder zelf nagaan. – Geactualiseerde uitgave uit januari 2022.

Jansen, Mark, *Grensland. De geschiedenis van Oekraïne* (Amsterdam ¹²2023). – Informatief boek dat een goed overzicht van het ontstaan van de oekraïense natie geeft. Vanwege de droge schrijfstijl en de vele statistische gegevens enigszins saai om te lezen. – In de herziene en bijgewerkte druk uit februari 2023 is aan het slot een hoofdstuk over de huidige oorlog in Oekraïne toegevoegd. Hierin herhaalt de auteur echter vooral het in de media gangbare, eenzijdige en bevooroordeelde standpunt, zodat dit hoofdstuk ons meer leert over de politieke correctheid van de auteur dan over de oorlog zelf. Wel heel onthullend is daarentegen het voorlaatste hoofdstuk over de interne tegenstellingen binnen Oekraïne, waarin ook het problematische oorlogsverleden en de nog altijd niet verdwenen ultranationalistische en fascistische, soms zelfs neonazistische tendensen niet worden verbloemd.

Krone-Schmalz, Gabriele, *Russland verstehen. Der Kampf um die Ukraine und die Arroganz des Westens* (München 2015; ned. vert.: *Rusland begrijpen. De strijd om Oekraïne en de arrogantie van het Westen* (Groningen 2016). – Als correspondentente van de Duitse radio-omroep ARD in Moskou maakte de schrijfster de gebeurtenissen rond de Duitse eenwording en het uiteenvallen van de Sovjet-Unie van heel nabij mee, net als de revolte op het Majdan-plein in 2014. Ook sprak zij meermaals persoonlijk met Gorbatsjov. – Boeiend boek, dat een vurig pleidooi bevat om de eenzijdige berichtgeving omtrent het conflict in Oekraïne in de westerse media te doorbreken.

Lafontaine, Oskar, *Ami, it's time to go. Plädoyer für die Selbstbehauptung Europas* (Frankfurt am Main 2023). – Klein, uit drie delen bestaand boekje van de voormalige premier van de Duitse deelstaat Saarland, waarin de auteur op het gevaar van een nucleaire catastrofe wijst en klip-en-klaar stelling neemt tegen voortzetting van de oorlog in Oekraïne. Daarbij wordt de verzelfstandiging van Europa en het afschudden van de bevoogding door de VS door hem als een noodzakelijke voorwaarde beschouwd. – Met het essay van Abelow de enige uitgave in deze lijst, die speciaal naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne werd geschreven. Eveneens zeer aanbevelenswaard.

Ploeg, de, Chris Kaspar, *Ukraine in the Crossfire* (Atlanta 2017; ned. vert. *Oekraïne in het kruisvuur* (Breda 2016). – Buitengewoon informatieve en goed gedocumenteerde beschouwing over de Majdan-revolte van 2014 en de gevolgen daarvan, met de nodige aandacht voor de geopolitieke achtergronden. – Fenomenaal boek, dat alle lofuitingen op het omslag volledig verdient. Helaas laat de Nederlandse vertaling hier en daar nogal te wensen over. – Na lezing van dit boek (plus het boek van William Engdahl en de twee hier genoemde artikelen in *Der Spiegel*) kan er geen enkele twijfel meer over bestaan dat de omwentelingen in Oekraïne in 2004 en 2014 in feite het werk van de VS waren, zoals ook George Friedman heeft verklaard (zie noot 31 en Bijlage II).